

Què és la Democràcia Inclusiva?

La democràcia inclusiva és una nova concepció de la democràcia, que, prenent com a punt de partida la seva definició clàssica, expressa la democràcia en termes de democràcia política directa, democràcia econòmica (més enllà dels confins de l'economia de mercat i la planificació estatal), així com democràcia en l'esfera social i democràcia ecològica. En poques paraules, la democràcia inclusiva és una forma d'organització social que reintegra la societat amb l'economia, la política i la natura. El concepte de democràcia inclusiva deriva de la síntesis de dos grans tradicions històriques, la democràcia clàssica i la socialista, tot hi que també abasta l'ecologisme radical, el feminisme i els moviments alliberadors del sud. Des de la perspectiva del projecte de la democràcia inclusiva, s'assumeix que el món, al començament del nou mil·lenni, s'enfronta a una crisi multidimensional (econòmica, ecològica, social, cultural i política) causada per la concentració de poder a mans de diverses elits, com a resultat de l'establiment, en els últims segles, del sistema de l'economia de mercat, la democràcia representativa i les formes d'estructures jeràrquiques que se'n deriven. En aquest sentit, una democràcia inclusiva, que suposa una distribució igualitària del poder a tots els nivells, no és vista com una utopia (en el sentit negatiu de la paraula) sinó potser com la única sortida de l'actual crisi.

La concepció de la democràcia inclusiva

Una manera fructífera per definir la democràcia inclusiva pot ser distingir entre les dos principals esferes de la societat, la pública i la privada, a les que podem afegir una esfera ecològica", definida com l'àmbit de les relacions entre el món natural i el social. Segons aquesta concepció, l'esfera pública, contràriament a la visió de molts partidaris del projecte republicà o democràtic (Hannah Arendt, Cornelius Castoriadis, Murray Bookchin i altres), inclou no només l'esfera política, sinó també l'esfera econòmica així com l'esfera "social"; en altres paraules, tota àrea de l'activitat humana en què les decisions poden ser preses col·lectivament i democràtica. L'esfera política es defineix com l'àmbit de la presa de decisions polítiques, l'àrea en què el poder polític és exercit. L'esfera econòmica es defineix com l'àmbit de la presa de decisions econòmiques, l'àrea en què el poder econòmic és exercit respecte les amplies eleccions econòmiques que tota societat amb escassetat de recursos ha de fer. En darrer lloc, l'esfera social es defineix com l'àmbit de la presa de decisions al lloc de treball, al centre educatiu i a qualsevol altre institució cultural o econòmica que sigui un element constitutiu d'una societat democràtica.

És per tant obvi que l'extensió de l'esfera pública tradicional per incloure les esferes econòmica, ecològica i "social" és un element indispensable d'una democràcia inclusiva. Corresponentment, podem distingir entre quatre elements constitutius d'una democràcia inclusiva: el polític, l'econòmic, "la democràcia en el reialme social" i

l'ecològic. Els tres primers constitueixen el marc institucional que apunta a la distribució igualitària del poder polític, econòmic i social respectivament; en altres paraules, el sistema que apunta a l'eliminació efectiva de la dominació de l'ésser humà sobre l'ésser humà. De manera similar, la democràcia ecològica es defineix com el marc institucional que apunta a l'eliminació de qualsevol intent humà de dominar el món natural, en altres paraules, el sistema que apunta a reintegrar els humans i la natura.

Democràcia política o directa

A l'esfera política només pot haver-hi una forma de democràcia: el que podríem anomenar democràcia política o directa, en la qual el poder polític es comparteix de forma igualitària entre tots els ciutadans i ciutadanes. La democràcia política es fonamenta, per tant, en la distribució igualitària del poder polític entre tots els ciutadans i ciutadanes, en la auto-institució de la societat. Això significa que han de ser acomplides les següents condicions per a que una societat sigui caracteritzada com a democràcia política:

1. que la democràcia es basi en l'elecció conscient dels seus ciutadans per l'autonomia individual i social i no alguna preconcepció o dogma diví o místic, o algun sistema teòric tancat que suposi "lleis" naturals o econòmiques, o tendències que determinen el canvi social;
2. que no hi hagi **processos** polítics institucionalitzats de natura oligàrquica. Això implica que totes les decisions polítiques (incloent aquelles relacionades amb la formació i execució de lleis) són preses col·lectivament per la ciutadania i sense representació;
3. que no hi hagi **estructures** polítiques que compreguin relacions de poder desiguals. Això significa, per exemple, que allà on l'autoritat és delegada a segments de la ciutadania amb el propòsit de dur a terme tasques específiques, (p. ex., servir a als tribunals populars, o als consells regionals o confederals, etc.) la delegació s'assigna, en principi, a sort i en base rotacional, i és sempre revocable pel cos de ciutadans. A més, pel que fa als delegats dels òrgans regionals i confederals, els mandats -donats per les assemblees- han de ser específics.
4. que tots els residents d'una àrea geogràfica concreta (que avui només poden prendre la forma d'una comunitat geogràfica), més enllà de certa edat de maduresa (a ser establerta per la mateixa ciutadania) i independentment del gènere, raça, ètnia o identitat cultural, siguin membres de la ciutadania i estiguin directament implicats en el procés de presa de decisions.

Tanmateix, la institucionalització de la democràcia directa en termes de les condicions esmentades és només la condició necessària per l'establiment de la democràcia. La condició suficient fa referència al nivell de consciència democràtica dels ciutadans, en la què hi juga un paper crucial la **paideia** -que suposa no simplement educació, sinó també el desenvolupament del caràcter i la plena formació en coneixements i aptituds, és a dir, l'educació de l'individu com a ciutadà, que per ella mateixa és susceptible de donar un contingut substantiu a l'espai públic.

Òbviament, les condicions esmentades no són acomplides per la democràcia parlamentària (tal com funciona a l'oest), la democràcia soviètica (tal com funcionava a l'est) ni els diversos règims fonamentalistes o semimilitars al sud. Tots aquests règims són per tant formes d'oligarquia política, en què el poder polític es concentra a les mans de diverses elits (polítics professionals, buròcrates de partit, sacerdots, militars i altres). De semblant manera, al passat, diverses formes d'oligarquia dominaven el terreny polític, quan els emperadors, els reis i les seves corts, amb o sense la cooperació dels cavallers, sacerdots i altres, concentraven el poder polític a les seves mans.

Tanmateix, a la història s'han dut a terme bastants intents d'institucionalitzar varies formes de democràcia directa, especialment durant períodes revolucionaris (per exemple, les seccions parisenques de principis de la dècada de 1790, els col·lectius espanyols en la guerra civil, etc.). La majoria d'aquests intents van ser de curta durada i normalment no van comportar la institucionalització de la democràcia com una nova forma de **règim** polític que reemplaci, i no solament complementi, a l'Estat. En altres casos, les disposicions democràtiques van ser introduïdes com una sèrie de procediments per la presa de decisions locals. Potser l'únic paral·lel real que podem traçar respecte a la democràcia atenesa és la d'alguns cantons suïssos que eren governats per assemblees del poble (**Landsgemeinden**) i, al seu dia, eren estats sobirans. L'únic exemple històric d'una democràcia directa **institucionalitzada** en que, durant almenys dos segles (508/7 BC - 322/1 BC), l'estat estava subscrit dins la forma democràtica d'organització social, és la democràcia atenesa. Per descomptat, la democràcia atenesa era una democràcia política **parcial**. Però, el que la caracteritzava com a parcial no eren les institucions polítiques en si mateixes sinó la definició molt restringida de la condició de ciutadania adoptada pels atenesos - una definició que exclouïa grans sectors de la població (dones, esclaus, immigrants) que, de fet, constituïen la gran majoria de la gent que viva a Atenes.

Democràcia econòmica

Si definim democràcia política com l'autoritat del poble (**demos**) en l'esfera política – el que implica l'existència d'igualtat política en el sentit d'una distribució igual del poder

polític-, llavors la democràcia econòmica pot ser corresponentment definida com l'autoritat del **demós** en l'esfera econòmica - el que implica l'existència d'igualtat econòmica en el sentit d'una distribució igualitària del poder econòmic. I, per descomptat, estem parlant de **demós** i no d'estat, donat que l'existència de l'estat implica la separació de la ciutadania del procés polític i econòmic. La democràcia econòmica, per tant, fa referència a tot sistema social que institucionalitzi la integració de la societat i l'economia. Això significa que, al capdavant, el **demós** controla el procés econòmic, dins d'un marc institucional de propietat **demòtica** dels mitjans de producció.

En un sentit més restringit, la democràcia econòmica també es refereix a tot sistema social que institucionalitzi la minimització de diferències socioeconòmiques, especialment aquelles que sorgeixen de la distribució desigual de la propietat privada i la consegüent distribució desigual d'ingressos i riquesa. Històricament, és en aquest sentit restringit que es van fer els intents socialistes d'introduir la democràcia econòmica. Per tant, a diferència de la institucionalització de la democràcia política, mai no hi ha hagut un exemple corresponent d'una democràcia econòmica institucionalitzada en el sentit ampli definit més amunt. En altres paraules, fins i tot quan els intents socialistes de reduir el grau de desigualtat en la distribució d'ingressos i riquesa tingueren èxit, mai no van estar associats amb intents significatius d'establir un sistema de distribució igualitària del poder econòmic. Aquest ha estat el cas, malgrat el fet que en el tipus de la societat que ha emergit des de l'adveniment de l'economia de mercat, hi hagi hagut un canvi definitiu de l'economia de l'esfera privada a el que Hannah Arendt anomenava el "esfera social", a la què l'esta-nació també pertany. Però és aquest canvi que fa que qualsevol discurs sobre democràcia, que no es refereixi també a la qüestió del poder econòmic, soni a buit. Dit d'una altra manera, parlar avui del repartiment igualitària del poder polític, sense condicionar-lo sobre el repartiment igualitari del poder econòmic, no té sentit.

En base a la definició de democràcia política donada anteriorment, les següents condicions han de ser acomplides per qualificar de democràcia econòmica a una societat:

1. que no hi hagi **processos** econòmic institucionalitzat de natura oligàrquica. Això significa que totes les decisions "macro" econòmiques, és a dir, les decisions sobre el funcionament de l'economia com un tot (nivell global de producció, consum i inversió, quantitats de treball i lleure implicats, tecnologies a utilitzar, etc.) són preses pel cos de ciutadans col·lectivament i sense representació, encara que les decisions "micro" econòmiques en el lloc de treball o als àmbits domèstics són preses per la unitat de producció o consum individual;

2. que no hi hagi cap **estructura** econòmica institucionalitzada que compregui relacions de poder econòmic desiguals. Això implica que els mitjans de producció i distribució són posseïts i controlats col·lectivament pel **demos**, el cos de ciutadans directament. Qualsevol desigualtat d'ingressos és per tant el resultat del treball voluntari addicional realitzat al nivell individual. Tal treball addicional, més enllà de l'exigir a qualsevol membre capaç de la societat per a la satisfacció de **necessitats bàsiques**, possibilita només el consum addicional, donat que no és possible cap acumulació individual de capital, i qualsevol riquesa acumulada com a resultat del treball addicional no és heretada. Així, la **propietat demòtica** de l'economia proporciona l'**estructura** econòmica per a la propietat democràtica, mentre que la participació directa dels ciutadans en les decisions econòmiques proporciona el marc per un procés de control globalment democràtic de l'economia. La comunitat, per tant, esdevé l'autèntica unitat de la vida econòmica, donat que la democràcia econòmica no és factible actualment llevat que tant la propietat com el control de recursos productius siguin organitzats a nivell comunitari. Així, a diferència de les altres definicions de democràcia econòmica, la definició donada aquí suposa la negació explícita del poder econòmic i implica l'autoritat del poble en l'esfera econòmica. En aquest sentit, la democràcia econòmica és la rèplica, així com el fonament, de la democràcia directa i d'una democràcia inclusiva en general.

Un model de democràcia econòmica, com a part integral d'una democràcia inclusiva, està descrit al primer llibre que descriu la Democràcia Inclusiva, publicat al 1997 (veure lectures addicionals). En resum, la principal característica d'aquest model, que el diferencia de models similars de planificació centralitzada o descentralitzada és que, tot hi que no depèn de la prèvia abolició de la escassetat, assegura la satisfacció de les necessitats bàsiques de tots els ciutadans i ciutadanes, sense sacrificar la llibertat d'elecció, en una economia sense estat, diners ni mercat. Les condicions prèvies de la democràcia econòmica són definides de la següent manera:

- Independència de la comunitat.
- Propietat comunitària (**demòtica**) dels recursos productius.
- Assignació confederal dels recursos.

La tercera condició en particular implica que el mecanisme de decisió per l'assignació de recursos escassos en una democràcia inclusiva hauria de emplaçar-se al nivell confederal més que al nivell comunitari (**demoi**). La raó d'això és tenir en compte que en les societats actuals molts problemes no poden ser solucionats al nivell comunitari (energia, medi ambient, transport, comunicació, transferència tecnològica, etc...). El mecanisme proposat per l'assignació de recursos escassos té l'objectiu de reemplaçar tant el mecanisme de mercat, com el mecanisme de planificació central.

El primer és refusat perquè es pot demostrar que el sistema d'economia de mercat ha conduït, en els darrers dos-cents anys des que es va establir, a una contínua concentració d'ingressos i riquesa en mans d'un petit percentatge de la població mundial i, en conseqüència, a una distribució deformada dels recursos del món. Això es deu a que en una economia de mercat, les decisions crucials sobre l'assignació de recursos (**què** produir, **com** i **per a qui** produir-ho), estan condicionades pel poder adquisitiu d'aquelles franges d'ingressos que poden finançar les seves demandes amb diners. En altres paraules, sota condicions de desigualtat, que són un resultat inevitable de la dinàmica de l'economia de mercat, la contradicció fonamental respecte a la satisfacció del mercat de les necessitats humanes resulta òbvia: la contradicció entre la satisfacció **potencial** de les **necessitats** bàsiques de tota la població enfront la satisfacció **real d'allò que volen** la part dels que ho poden pagar.

El segon és refusat perquè es pot demostrar que la planificació centralitzada, tot ser millor que el sistema de mercat en assegurar l'ocupació i cobrir les necessitats bàsiques dels ciutadans i ciutadanes (si bé a un nivell elemental), no només condueix a irracionalitats (que finalment van precipitar el seu col·lapse) i és molt poc efectiu cobrint les necessitats no bàsiques, sinó que també és molt poc democràtic.

El sistema de distribució proposat pel projecte de Democràcia Inclusiva vol satisfer el doble objectiu de:

- cobrir les necessitats bàsiques de tots els ciutadans -cosa que requereix que les decisions macro-econòmiques bàsiques siguin preses democràticament.
- assegurar la llibertat d'elecció –cosa que requereix que l'individu prengui decisions importants sobre la seva pròpia vida (quina feina fer, què consumir, etc.).

Tant les decisions macro-econòmiques com les decisions individuals dels ciutadans són concebudes per ser implementades a través d'una combinació de planificació democràtica -cosa que inclou la creació d'un procés retroactiu (*feedback*) entre les assemblees dels llocs de treball, les assemblees de la comunitat i l'assemblea confederal- i un "mercat" artificial que assegurï una llibertat d'elecció real, sense incórrer en els efectes adversos associats als mercats reals. En poques paraules, l'assignació de recursos econòmics es fa en primer lloc, en base a les decisions col·lectives dels ciutadans i ciutadanes, tal com són expressades pels plans de comunitat i confederals, i en segon lloc, sobre la base de les eleccions individuals dels ciutadans i ciutadanes, tal com són expressades a través d'un sistema de vals. El criteri general per a l'assignació de recursos no és l'eficiència tal com es defineix actualment, en estrets termes tecno-econòmics. L'eficiència s'hauria de redefinir per significar eficàcia en satisfer les necessitats humanes i no només satisfer allò que pot

ser retribuït amb diners. Quant al significat de necessitats, es traça una distinció entre necessitats bàsiques i no bàsiques i una de similar entre necessitats i 'satisfactors' (la forma o mitjà pel qual aquestes necessitats són satisfetes). Què constitueix una necessitat -bàsica o d'altre mena- és determinat pels ciutadans mateixos democràticament. Llavors, el nivell de satisfacció de les necessitats es determina col·lectivament i s'implementa a través d'un mecanisme de planificació democràtic, mentre que els satisfactors per les necessitats tant bàsiques com no bàsiques són determinats a través de les preferències manifestades pels consumidors, tal com s'expressen per l'ús de vals assignats a ells a canvi del seu treball "bàsic" i del "no bàsic". Els **Vals Bàsics** (VBs - repartits a canvi del treball "bàsic", és a dir, el nombre d'hores de treball requerit a cada ciutadà o ciutadana en una feina de la seva elecció per tal de cobrir les necessitats bàsiques) s'utilitzen per a la satisfacció de les necessitats bàsiques. Aquests vals, que expedeix la confederació a títol personal, donen dret a cada ciutadà a un determinat nivell de satisfacció per cada tipus de necessitat concreta que hagi estat definida (democràticament) com a "bàsica", però no especifiquen el tipus concret de "satisfactor", de manera que l'elecció resta assegurada.

Els **Vals No Bàsics** (VNBs - repartits a canvi del treball "no-bàsic") s'utilitzen per a la satisfacció de les necessitats no bàsiques (consum que no és essencial) així com per a la satisfacció de les necessitats bàsiques per sobre del nivell prescrit per l'assemblea confederal. Els VNBs, com els VBs, també són personals però, a diferència dels VBs, són expedits per part de cada comunitat en lloc de la confederació. El treball dels ciutadans per sobre del nombre "bàsic" d'hores és voluntari i els dóna dret als VNBs, els quals poden ser bescanviats per la satisfacció de necessitats no essencials. Els "preus" en aquest sistema, en lloc de reflectir escassetats en relació a un patró d'ingressos i riquesa distorsionat (com a l'economia de mercat), funcionen com a dispositius de racionament per ajustar les escassetats amb els desitjos dels ciutadanes i ciutadanes, és a dir, com a guies per a una assignació democràtica dels recursos. Per tant, els preus, en lloc de ser la causa del racionament (com al sistema de mercat) es converteixen en el seu efecte i prenen el paper d'igualar la demanda i el subministrament en un "mercat" artificial que assegura la sobirania dels consumidors i dels productors. Els "preus" resultants, juntament amb un "índex d'atractiu" (*index of desirability*) complex, producte de les preferències del ciutadans i el tipus de treball que els ciutadans volen fer, determinen una taxa "subjectiva" de remuneració per al treball no bàsic, en lloc de la taxa "objectiva" que suggereix la teoria laboral del valor.

Com deixa clar aquesta breu descripció del model de democràcia econòmica, el projecte per a una democràcia inclusiva es refereix a una futura economia política internacional que transcendeixi tant l'economia política del socialisme d'Estat, posada en pràctica als països de l'ex "socialisme realment existent" a l'est d'Europa, com l'economia política de l'economia de mercat, ja sigui en la seva forma mixta dins el

consens socialdemocràtic, o en l'actual forma neoliberal.

Democràcia a l'esfera social

L'acompliment de les condicions presentades a l'apartat anterior per a la democràcia política i econòmica representaria la conquesta de les esferes política i econòmica per part de l'esfera pública -és a dir, la recuperació d'una veritable individualitat social, la creació de les condicions de la llibertat i l'autodeterminació, tant a nivell polític com econòmic. Tanmateix, el poder polític i econòmic no són els únics tipus de poder i, per tant, la democràcia política i econòmica no poden, per si mateixes, assegurar una democràcia inclusiva. En altres paraules, una democràcia inclusiva és inconcebible a menys que s'estengui més àmpliament i arribi a l'esfera social, per tal d'abastar el lloc de treball, la llar, la institució educativa i de fet tota institució econòmica o cultural que constitueixi un element d'aquesta esfera.

Històricament, s'han introduït diverses formes de democràcia en l'esfera social, en especial durant el segle XX, normalment en períodes d'activitat revolucionària. Tanmateix, aquestes formes de democràcia no només van ser de curta durada sinó que en rares ocasions es van estendre més enllà del lloc de treball (p. ex. els consells obrers hongaresos al 1956) o de la institució educativa (p. ex., les assemblees d'estudiants a París al 1968).

Avui dia la qüestió és com estendre la democràcia a altres formes d'organització social, com la llar, sense dissoldre la divisió entre les esferes pública i privada. Dit d'una altra forma, com, conservant i augmentant l'autonomia de les dues esferes, adoptar unes disposicions institucionals que introdueixin la democràcia a la llar i a l'esfera pública en general i que -alhora- millorin les disposicions institucionals de la democràcia política i econòmica. De fet, una democràcia efectiva és inconcebible a menys que el temps lliure sigui igualment distribuït entre tots els ciutadans i ciutadanes, i aquesta condició no podrà ser acomplida mentre persisteixin, a la llar, al lloc de treball i en general, les condicions jeràrquiques actuals. A més, la democràcia a l'esfera social, en especial a la llar, és impossible llevat que s'introdueixin disposicions institucionals que reconeixin la llar com a element satisfactor de necessitats i integrin l'atenció i els serveis que es donen al seu interior dins l'esquema general de satisfacció de necessitats.

Democràcia ecològica

Si entenem la democràcia com un procés d'auto-institució social en el qual no hi ha un codi de conducta humà definit segons criteris divins o "objectius", no hi ha cap garantia de que una democràcia inclusiva assegurés una democràcia ecològica en el sentit definit prèviament. Així doncs, la substitució de l'economia de mercat per un nou marc

institucional de democràcia inclusiva constitueix només la condició **necessària** per a l'existència d'una relació harmoniosa entre el món natural i el món social. La condició **suficient** és el nivell de consciència ecològica dels ciutadans. Així i tot, el canvi radical en el paradigma social dominant que seguirà a la institució d'una democràcia inclusiva, combinat amb el paper decisiu que la *paideia* jugarà en un marc institucional respectuós amb el medi ambient, té grans possibilitats de conduir a un canvi radical en l'actitud humana vers la natura. Dit d'una altra manera, hi ha forts motius per creure que la relació entre una democràcia inclusiva i la natura seria molt més harmoniosa del que mai podria arribar a ser amb una economia de mercat o una economia basada en el socialisme d'Estat. Els factors que recolzen aquesta visió estan relacionats amb els tres elements d'una democràcia inclusiva: polític, econòmic i social.

Al nivell polític, hi ha motius per creure que la creació d'un espai públic tindrà per si mateix un efecte molt significatiu en la reducció de l'encant del materialisme. La causa d'això és que l'espai públic li donarà un nou significat a la vida que omplirà el buit existencial que crea l'actual societat consumista. És raonable esperar que el fet d'adonar-nos del significat de la vida humana ens faci retornar cap a la Natura.

També, a nivell econòmic, no és casual que, històricament, el procés de destrucció massiva del medi hagi coincidit amb el procés de mercatització de l'economia. En altres paraules, l'emergència de l'economia de mercat i de la consegüent economia del creixement va tenir repercussions crucials en la relació entre la societat i la natura i ens va portar a l'auge de la ideologia del creixement com a paradigma social dominant. Així, es va fer dominant una visió "instrumentalista" de la natura en la qual aquesta és vista com un instrument per al creixement econòmic, dins d'un procés de concentració continua de poder. Si assumim que avui en dia només una societat confederal podria assegurar una democràcia inclusiva, és raonable assumir també que un cop l'economia de mercat sigui reemplaçada per una economia confederal dirigida democràticament, la dinàmica "créixer o morir" de l'economia de mercat serà reemplaçada per la nova dinàmica social de l'economia confederal: l'objectiu dinàmic de satisfer les necessitats comunitàries i no de créixer perquè sí. Si la satisfacció de les necessitats no depengués, com ho fa ara, de l'expansió contínua de la producció per tal de cobrir les "necessitats" que crea el mercat, i si fos restablerta la connexió entre l'economia i la societat, llavors no hi hauria cap raó per la qual la visió instrumentalista de la natura hagués de continuar condicionant el comportament humà.

A més, també seria lògic esperar que la democràcia en l'esfera social també fos respectuosa amb el medi. La retirada gradual de les relacions patriarcals a la llar i de les relacions jeràrquiques en general hauria de crear un nou *ethos* de no dominació que abastaria tant la Natura com la Societat. En altres paraules, la creació de condicions democràtiques a l'esfera social suposaria un pas decisiu en la creació de la condició suficient per a una relació harmoniosa entre natura i societat.

Finalment, el fet que la unitat bàsica de la vida social, econòmica i política en una democràcia confederal seria la comunitat també és lògic esperar que fes augmentar el respecte pel medi. És raonable assumir (l'evidència del remarcable èxit de les comunitats locals en la salvaguarda del seu entorn és aclaparadora) que, en el moment en què la supervivència d'un grup humà depèn directament del seu entorn natural, aquest desenvolupa un coneixement íntim d'aquest entorn, i aquest coneixement afecta de manera positiva el seu comportament vers el medi. Tanmateix, la condició prèvia a l'èxit en el control local del medi és la dependència de la comunitat del seu entorn natural per poder sobreviure a llarg termini, cosa que fa aparèixer un interès directe en protegir-lo -una altra raó per la qual una societat ecològica és impossible sense una democràcia econòmica.

Una nova concepció de la ciutadania

Les condicions per a la democràcia esmentades impliquen una nova concepció de la ciutadania: una concepció econòmica, política, social i cultural. Així, la **ciutadania política** suposa noves estructures polítiques i el retorn a la concepció clàssica de la política (democràcia directa). La **ciutadania econòmica** suposa noves estructures econòmiques de propietat comunitària i control dels recursos econòmics (democràcia econòmica). La **ciutadania social** suposa estructures d'autogestió al lloc de treball, democràcia a la llar i noves estructures de benestar a les quals totes les necessitats bàsiques (determinades democràticament) són cobertes pels recursos comunitaris, ja sigui a l'àmbit de la llar o a nivell comunitari. Finalment, la **ciutadania cultural** suposa noves estructures democràtiques de difusió i control de la informació i la cultura (mitjans de comunicació de masses, art, etc.) que permetin a cada membre de la comunitat de formar part en el procés i al mateix temps desenvolupar el seu potencial intel·lectual i cultural.

Tot i que aquest sentit de ciutadania implica un sentit de comunitat política que, definit geogràficament, és la unitat fonamental de la vida política, econòmica i social, s'assumeix que aquesta comunitat política s'entrellaça amb altres comunitats diverses (culturals, professionals, ideològiques, etc.). Per tant, les disposicions comunitàries i ciutadanes no descarten les diferències culturals o altres diferències basades en el gènere, l'edat, l'origen ètnic o altres, sinó que simplement proporcionen l'espai públic on puguin ser expressades aquestes diferències; a més, aquestes disposicions institucionalitzen diverses vàlvules de seguretat l'objectiu de les quals és impossibilitar la marginació d'aquestes diferències per part de la majoria. Allò que uneix a la gent en una comunitat política, o una confederació de comunitats, no és un conjunt de valors comuns, imposats per una ideologia nacionalista, un dogma religiós, una creença mística o una interpretació 'objectiva' de l'evolució natural o social, sinó les institucions i les pràctiques democràtiques, que han estat creades pels mateixos

ciudadans.

És obvi que aquesta nova concepció de ciutadania té molts pocs punts en comú amb les definicions liberal i socialista de la ciutadania, les quals estan vinculades respectivament a les concepcions liberal i socialista dels drets humans. Així, pels liberals, el ciutadà és senzillament el portador individual de certes llibertats i drets polítics reconeguts per la llei, els quals, suposadament, asseguruen una distribució igualitària del poder polític. D'altra banda, per als socialistes, el ciutadà és el portador no només de certs drets polítics i llibertats sinó també d'alguns drets socials i econòmics, mentre que pels marxistes la ciutadania és assolida amb la propietat col·lectiva dels mitjans de producció. La concepció de ciutadania adoptada aquí, que podem anomenar democràtica, està basada en la definició prèvia de democràcia inclusiva i pressuposa una concepció 'participativa' de ciutadania activa, com la que s'extreu de les obres de Hannah Arendt. Segons aquesta concepció, l'activitat política no és un mitjà per obtenir un fi, sinó un fi en si mateixa. És, per tant, obvi, que aquesta concepció de ciutadania és qualitativament diferent de les concepcions liberal i socialdemocràtica que adopten una visió 'instrumentalista' de la ciutadania, és a dir, una visió que implica que la condició de ciutadania confereix als ciutadans i ciutadanes certs drets que poden exercir com a mitjans per a assolir el fi del benestar individual.

Aplicacions

En aquests moments ja existeix un cos de coneixements ben desenvolupat sobre la democràcia inclusiva i les seves aplicacions. Qüestions crucials com l'estratègia de transició cap a una democràcia inclusiva, la relació de la ciència i la tecnologia amb la democràcia, el significat de l'auge de l'irracionalisme en respecte al projecte democràtic, la interrelació entre cultura, mitjans de comunicació de masses i democràcia, i les divisions de classe avui dia, han estat explorats a *Democracy & Nature, The International*

Pantelis Arapoglou, Takis Fotopoulos, Panayotis Koumentakis, Nikos Panagos, John Sargis.

Lectures addicionals

Democracy & Nature, The International Journal of Inclusive Democracy, Articles teòrics i diàlegs sobre la democràcia inclusiva i altres temes relacionats. (poden ser trobats a www.inclusivedemocracy.org)

Fotopoulos, Takis, (1997) *Towards An Inclusive Democracy: The Crisis of the Growth Economy and the Need for a New Liberatory Project*, (London: Cassell). L'exposició definitiva de la Democràcia Inclusiva.

*Aquest article constitueix l'entrada *Inclusive Democracy* de la Routledge Encyclopedia of International Political Economy (editada per Barry Jones), 2001.

Versió catalana de l'article "What is Inclusive Democracy?" del *International Journal of Inclusive Democracy*, Vol.1, No.1, (Octubre 2004), traduït per Guillem Quilez, Anna Vilalta i Blai Dalmau
